

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi pe- rusopetuksessa

PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEIDEN
2014 MUUTOKSET

OPETUSHALLITUS

10.2.2020

	1
6. Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi	3
6.1. Arvioinnin tehtävät perusopetuksessa	3
6.1.1 Formatiivinen arviointi	3
6.1.2 Summatiivinen arviointi	4
6.2. Arvioinnin yleiset periaatteet.....	4
6.3 Oppimisen ja osaamisen arviointi	6
6.4 Työskentelyn arviointi	7
6.5 Käyttäytymisen arviointi	7
6.6 Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana.....	7
6.6.1 Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain	7
6.6.2 Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan.....	8
6.7 Lukuvuoden päätteeksi arvioitavat yhteiset oppiaineet ja valinnaiset aineet	8
6.8 Perusopetuksen päättöarviointi	9
6.8.1 Päättöarvosanan muodostaminen.....	9
6.8.2 Erityistä tukea saavan oppilaan päättöarviointi	10
6.8.3. Arvioitavat yhteiset oppiaineet päättöarvioinnissa	10
6.8.4 Taide- ja taitoaineiden oppimäärien arviointi päättöarvioinnissa.....	11
6.8.5 Valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa.....	11
6.8.6 Johonkin oppiaineeseen painottuva opetus ja päättöarviointi	11
6.9 Poissaolojen vaikutukset arviointiin.....	12
6.10 Arvioinnin uusiminen ja oikaisu	12
6.11 Todistukset	12
6.11.1 Sanalliset arviot ja numeroarvosanat todistuksissa.....	12
6.11.2 Lukuvuositolistus	13
6.11.3 Välitolistus.....	14
6.11.4 Erotolistus	14
6.11.5 Perusopetuksen päättötolistus.....	15
6.12 Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset	17
6.13 Paikallisesti päätettävät asiat.....	17
6.13.1 Yhteistyö huoltajien kanssa arvioinnin osalta ja arvioinnista tiedottamisen muodot.....	18
6.13.2 Sanallisen arvion ja numeroarvosanan antaminen todistuksissa eri oppiaineissa sekä käyttäytymisen arvioinnissa.....	18
6.13.3 Maahanmuuttajaoppilaiden arviointi	18
6.13.4 Yksilöllistettyjen oppimäärien arviointi	19
6.13.5 Erityiset opetusjärjestelyt (PoL 18 §) ja arviointi, arvioimatta jättäminen ja luvattomat poissaolot	20
6.13.6 Vuosiluokkiin sitomaton opetus	22
6.13.7 Käyttäytymisen arviointi ja sen perustana olevat tavoitteet.....	22

6.13.8 Arviointirunko	23
6.13.9 Itsearviointi, vertaispalaute ja arviointikeskustelut	25
6.13.10 Alakoulun valinnaiset ja niiden arviointi	26
6.13.11 Yläkoulun valinnaiset ja niiden arviointi	26
6.3.12 Opinnoissa etenemisen, vuosiluokalta siirtymisen ja vuosiluokalle jättämisen periaatteet ja käytännöt	28
6.13.13 Erityisen tutkinnon suorittamisen mahdollisuudet ja ajankohdat	29

6. Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi

6.1. Arvioinnin tehtävät perusopetuksessa

Perusopetuslain¹ ja -asetuksen² mukaan perusopetuksen oppilaan arvioinnilla on kaksi toisiaan tukevaa tehtävää. Arvioinnin tehtävänä on

- ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kehittää oppilaiden itsearvioinnin taitoja (formatiivinen arviointi).
- määrittää, missä määrin oppilas on saavuttanut oppiaineille asetetut tavoitteet (summatiivinen arviointi).

Perusopetuksessa arviointi kohdistuu oppimiseen, osaamiseen, työskentelyyn ja käyttäytymiseen. Opiskelun ohjaaminen ja kannustaminen sekä itsearvioinnin taitojen kehittäminen toteutuvat formatiivisen arvioinnin avulla. Summatiivisesti arvioidaan sitä, miten oppilas on saavuttanut eri oppiaineille asetetut tavoitteet.

Arvioinnin tehtävien toteuttamisessa tulee noudattaa arvioinnin yleisiä periaatteita. Kouluissa tulee olla yhtenäiset arvioinnin periaatteet ja käytänteet, jotka ilmenevät koulun arviointikulttuurissa. Opetuksen järjestäjä seuraa arvioinnin periaatteiden toteutumista kouluissa ja tukee yhtenäisen arviointikulttuurin kehittymistä.

6.1.1 *Formatiivinen arviointi*

Formatiivisen arvioinnin tehtävänä on ohjata oppilaan opintojen edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Formatiivinen arviointi auttaa oppilasta ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämään työskentelyään oppiaineille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Formatiivinen arviointi on osa opetusta.

Formatiivinen arviointi on oppimista tukevaa ja ohjaavaa palautetta. Palautteen tulee auttaa oppilasta ymmärtämään oppiaineen tavoitteet, hahmottamaan oma edistymisensä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin sekä se, miten voi parantaa suoriutumistaan suhteessa tavoitteisiin ja arviointikriteereihin.

Itsearviointi ja vertaispalaute ovat osa formatiivista arviointia. Oppilaat harjoittelevat opettajan ohjaamana itsearvioinnin ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja. Niitä tulee harjoitella osana kaikkien oppiaineiden opiskelua. Itsearviointi ja vertaispalaute eivät vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon.

uvuoden aikana tietoa oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä.³

Formatiivista arviointia tehdään aina perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettujen ja paikallisessa opetussuunnitelmassa täsmennettyjen oppiaineiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

Formatiivinen arviointi ei edellytä dokumentointia.

¹ Perusopetuslaki (628/1998) 22 § 1 mom.

² Perusopetusasetus (852/1998) 10 § 2 mom.

³ Perusopetusasetus 10 §

6.1.2 Summatiivinen arviointi

Summatiivisen arvioinnin tehtävänä on kuvata, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut opetussuunnitelmassa oppiaineille asetetut tavoitteet.

Summatiivinen arviointi tehdään vähintään jokaisen lukuvuoden päätteeksi sekä perusopetuksen päättyessä. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan kuitenkin myös lukuvuoden aikana tietoa oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä.⁴ Kunkin lukuvuoden päättyessä oppilaalle annetaan lukuvuositodistus, jota varten tehdään summatiivinen arviointi siitä, miten oppilas on kyseisenä lukuvuonna saavuttanut tavoitteet opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Lukuvuositodistukseen sisältyy myös käyttäytymisen arviointi.⁵

Summatiivinen arviointi tehdään suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja niiden pohjalta paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain tarkennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin. Lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi on summatiivinen kokonaisarviointi oppilaan koko lukuvuoden suoriutumisesta. Päättöarviointi kohdistuu oppiaineille asetettuihin tavoitteisiin perusopetuksen oppimäärän päättyessä.

Oppilaille on selvitettävä oppiaineiden tavoitteet sekä arvioinnin periaatteet ikäkaudelle tarkoituksenmukaisella tavalla. Jokaisen oppilaan tulee saada käsitys siitä, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen suoriutumistaan arvioidaan.

Summatiivisen arvioinnin tekee aina oppilasta opettanut opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä.⁶

Opettajan tulee dokumentoida arvoinnit niistä näytöistä, jotka vaikuttavat oppilaan summatiiviseen arviointiin.

6.2. Arvioinnin yleiset periaatteet

Arvioinnissa tulee noudattaa seuraavia periaatteita jokaisella vuosiluokalla.

Arviointi on yhdenvertaista

Arviointi perustuu kaikilla vuosiluokilla oppilaiden yhdenvertaiseen kohteluun. Vuosiluokkien 1–8 päätteeksi annetun lukuvuosiarvioinnin ja perusopetuksen päättöarvioinnin tulee perustua perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa täsmennettyihin tavoitteisiin. Jokaisen oppilaan tulee saada tietää, mitä on tarkoitus oppia ja miten oppimista, osaamista, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan. Päättöarvosanat muodostetaan valtakunnallisesti yhdenvertaisin perustein.

Arviointi edellyttää avoimuutta, yhteistyötä ja osallisuutta

⁴ Perusopetusasetus 10 §

⁵ Perusopetusasetus 10 § 2 mom.

⁶ Perusopetusasetus 13 § 1 mom.

Arvioinnin tehtävänä on auttaa oppilasta hahmottamaan opintojensa etenemistä. Tämä edellyttää vuorovaikutusta opettajan ja oppilaan välillä sekä palautteen antamista tavoitteiden saavuttamisen edistämiseksi. Arvioinnin toteuttamiseen liittyy oppilaiden osallisuuden mahdollistaminen, vahvuuksien tunnistaminen ja kannustaminen.

Arvioinnin toteuttaminen edellyttää yhteistyötä sekä koulussa että kotien kanssa. Yhteistyön tarkoituksena on selkiyttää huoltajille arvioinnin periaatteita ja käytänteitä. Oppilaan ja huoltajan tulee saada riittävästi tietoa oppilaan oppimisesta, osaamisesta, työskentelystä ja käyttäytymisestä.⁷ Oppilaalla ja huoltajalla on oikeus saada tieto arvioinnin perusteista ja siitä, miten niitä on sovellettu oppilaan arviointiin.⁸

Arviointi on suunnitelmallista ja johdonmukaista

Arviointikäytännöt on suunniteltava johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi ja varmistettava arviointiperiaatteiden yhtenäisyys koulussa. Arviointia toteutetaan sekä lukuvuoden aikana että sen päättyessä. Arvioinnin tulee kohdistua vain siihen, mitä paikallisessa opetussuunnitelmassa on asetettu tavoitteeksi. Opettaja toteuttaa arvioinnin näyttöihin perustuen.

Oppilaiden suorituksia ei verrata toisiinsa. Arviointi ei kohdistu oppilaiden persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Arvioinnin avulla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan oppilaiden tarpeiden mukaisesti. Arviointi toimii myös tärkeänä välineenä oppilaan mahdollisten tuen tarpeiden tunnistamisessa. Opettajien yhteistyö kouluyhteisössä on välttämätöntä arvioinnin johdonmukaisuuden toteutumiseksi.

Arviointi on monipuolista

Oppilaiden oppimista, osaamista, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan monipuolisesti.⁹ Monipuolinen arviointi perustuu eri menetelmin kerättyihin näyttöihin. Opettaja valitsee arviointimenetelmät arvioinnin tehtävien ja oppiaineen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Oppilaalle tulee tarjota mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan ja osaamistaan eri tavoin ja tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisin keinoin. Arviointimenetelmien valinnassa on otettava huomioon, että vain yhden arviointimenetelmän avulla ei voida arvioida kaikkia oppiaineille asetettuja tavoitteita.

Arviointi perustuu tavoitteisiin ja kriteereihin

Oppimisen, osaamisen ja työskentelyn arvioinnin tulee perustua perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain tarkennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin. Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin.

Oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, oppiaineiden tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä. Arviointikriteerit on laadittu eri vuosiluokkien päätteeksi annettavaan arviointiin ja päättöarviointiin. Kriteerit eivät ole oppilaille asetettuja tavoitteita, vaan ne määrittelevät eri arvosanoihin vaadittavan osaamisen tason.

⁷ Perusopetusasetus 10 § 1 mom.

⁸ Perusopetusasetus 13 § 2 mom.

⁹ Perusopetuslaki 22 § 1 mom.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, hänen suorituksiinsa arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän yhteisiin tavoitteisiin edellä mainittuja arviointikriteerejä käyttäen.

Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin. Osaamisen tason määrittelyssä ei käytetä edellä mainittuja arviointikriteerejä. Oppimäärä yksilöllistetään vasta, kun oppilas ei tuetustikaan näytä saavuttavan arvosanan 5 edellyttämää osaamisen tasoa.

Toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa toiminta-alueittain määriteltyihin tavoitteisiin.

Jos oppilas on opiskellut oppimissuunnitelmassa määriteltyjen oppiaineen erityisten painoalueiden mukaisesti, hänen suorituksensa arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteereitä käyttäen.

Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden ikäkausi ja edellytykset

Arviointikäytänteet suunnitellaan ja toteutetaan oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti. Oppilaiden erilaiset tavot oppia ja työskennellä otetaan huomioon ja huolehditaan siitä, ettei osaamisen osoittamiselle ole esteitä.

Arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Oppimisen tuen tarpeet sekä muut osaamisen osoittamista vaikeuttavat syyt tulee ottaa arviointikäytänteissä huomioon siten, että oppilaalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisin tapoihin osoittaa osaamisensa.

Maahanmuuttajataustaisten ja vieraskielisten oppilaiden arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaidon taso koulun opetuskielessä sekä arvioinnin kohteena olevan oppiaineen tiedonalan kielessä

6.3 Oppimisen ja osaamisen arviointi

Perusopetuksessa arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen ja osaamiseen. Oppimisen arviointi liittyy oppimisprosessin ohjaamiseen ja siitä annettavaan palautteeseen. Osaamisen arviointi puolestaan kohdistuu oppilaan tiedollisen ja taidollisen osaamisen tasoon. Oppilaan oppimista ohjataan ja osaamista arvioidaan aina suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa eri oppiaineille määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain täsmennettyihin tavoitteisiin.

Oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä eri vuosiluokkien päätteeksi annettavassa arvioinnissa ja päätösarvioinnissa.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden saavuttamista ei arvioida oppiaineista erillisinä. Kun opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden ja kriteereiden mukaisesti, tulevat myös laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet arvioiduiksi.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä käyttäen.

Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin eikä osaamisen tason määrittelyssä käytetä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä.

6.4 Työskentelyn arviointi

Työskentelyn arviointi on osa oppiaineen arviointia. Työskentelyä ei siis arvioida oppiaineista erillisenä. Työskentelyn arviointi perustuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain täsmennettyihin oppiaineiden tavoitteiden sisältämiin työskentelytaitojen tavoitteisiin. Kun opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden ja kriteerien mukaisesti, tulee myös työskentely arvioiduksi.

Työskentelytaidoilla tarkoitetaan perusopetuksen aikana kehittyvää taitoa työskennellä itsenäisesti ja yhdessä, taitoa suunnitella ja arvioida omaa työskentelyään, taitoa toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taitoa toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.

Oppilaan työskentelyyn liittyviä erityistarpeita tulee tarvittaessa kirjata oppimissuunnitelmaan tai henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS), jotta ne voidaan ottaa huomioon työskentelyn arvioinnin suunnittelussa ja toteutuksessa.

6.5 Käyttäytymisen arviointi

Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen. Käyttäytymiselle asetetut tavoitteet perustuvat koulun toimintatapoihin ja järjestyssääntöihin. Käyttäytyminen arvioidaan todistuksissa omana kokonaisuutena, eikä siitä saatu arvosana tai sanallinen arvio vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon.

Oppilaan käyttäytymiseen liittyvät erityistarpeet tulee tarvittaessa kirjata oppimissuunnitelmaan tai henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS), jotta ne voidaan ottaa huomioon käyttäytymisen arvioinnin suunnittelussa ja toteutuksessa.

6.6 Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana

6.6.1 Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain

Oppilas siirtyy seuraavalle vuosiluokalle, jos hän on saanut vuosiluokan oppimäärään sisältyvissä oppiaineissa vähintään välttäviä tietoja ja taitoja osoittavan numeron tai vastaavan sanallisen arvion.¹⁰

¹⁰ Perusopetusasetus 11 § 1 mom.

Oppilas voi myös siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänen vuosiluokan suorituksensa jossakin oppiaineessa olisi hylätty, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti. Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen lukuvuotta koskeva suorituksensa yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppimäärään kuuluvassa oppiaineessa on tukitoimista huolimatta hylätty.

Mikäli oppilaan koko vuosiluokan suoritus jossakin oppiaineessa on vaarassa tulla hylätyksi, tulee siitä tiedottaa lukuvuoden aikana oppilasta ja huoltajaa sekä sopia toimenpiteistä oppimisen tukemiseksi. Ennen luokalle jättämistä oppilaalle tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta osoittaa saavutaneensa asianomaisessa oppiaineessa hyväksyttävät tiedot ja taidot erillisessä näytössä.¹¹ Mahdollisuuksia voidaan antaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla yksi tai useampia lukuvuoden aikana tai lukuvuoden koulutyön päätyttyä. Erillinen näyttö voi sisältää monipuolisesti erilaisia suullisia, kirjallisia ja muita suorituksia, joilla oppilas parhaiten kykenee osoittamaan osaamisensa.

Jos suoritusmahdollisuus annetaan lukuvuoden koulutyön päätyttyä, vuosiluokalle jättämisestä voidaan koulutyön päättyessä tehdä lukuvuositolustukseen ehdollinen päätös. Päätöksessä mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän osa-alueet, joiden hyväksytty suorittaminen erillisessä näytössä on vuosiluokalta siirtymisen edellytys.

Oppilas voidaan myös jättää vuosiluokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos se katsotaan hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaiseksi. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee tällöin varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset asianomaiselta luokalta raukeavat.¹²

6.6.2 Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan

Oppilas voi edetä opinnoissa vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijaan vuosiluokkiin sitomattomasti oman opinto-ohjelman mukaisesti. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään opintokokonaisuuksista, joiden suorittaminen hyväksytysti on edellytyksenä opinnoissa etenemiseen asianomaisessa oppiaineessa. Oman opinto-ohjelman mukaan opiskeleva oppilas saa lukuvuoden päätteeksi lukuvuositolustuksen kyseisenä lukuvuonna hyväksytysti suorittamista opinnoista ja siirtyy lukuvuoden koulutyön päätyttyä opinnoissaan eteenpäin.¹³

Oman opinto-ohjelman mukaisella etenemisellä voidaan tarvittaessa välttää luokalle jättäminen, jonka myötä oppilaan kaikki opinnot kyseiseltä vuosiluokalta raukeaisivat. Oman opinto-ohjelman mukaisesti etenevä oppilas voidaan jättää vuosiluokalle vain yleisen heikon koulumenestyksen perusteella. Yhdeksännellä vuosiluokalla oleva oppilas luetaan tämän vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai eroaa koulusta.¹⁴

6.7 Lukuvuoden päätteeksi arvioitavat yhteiset oppiaineet ja valinnaiset aineet

¹¹ Perusopetusasetus 11 § 1 ja 2 mom.

¹² Perusopetusasetus 11 § 2 mom.

¹³ Perusopetusasetus 11 § 3 mom.

¹⁴ Perusopetusasetus 11 § 3 mom.

Perusopetuksessa kaikki oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluvat yhteiset oppiaineet arvioidaan kunkin lukuvuoden päätteeksi erillisinä.¹⁵ Arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, ympäristöoppi, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämäkatsomustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Lukuvuositoldistukseen merkitään sanallinen arvio tai arvosana siitä, miten oppilas on saavuttanut opinto-ohjelmaansa kuuluneiden oppiaineiden tavoitteet lukuvuoden aikana.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opettettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, jolloin oppilas saa yhden sanallisen arvion tai arvosanan kustakin taide- ja taitoaineesta kaikilla niillä vuosiluokilla, joilla hän niitä opiskelee. Taide- ja taitoaineiden valinnaisina tunteina tarjotuista ja suoritetuista opinnoista ei anneta todistuksiin erillistä sanallista arviota tai arvosanaa.

Monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa opiskellut oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt sekä monialaisten oppimiskokonaisuuksien opiskelun yhteydessä annetut näytöt otetaan huomioon kunkin oppiaineen arvosanaa muodostettaessa. Oppiainekohtainen arviointi tulee suunnitella ja olla oppilaiden tiedossa jo oppimiskokonaisuuden alkaessa. Monialaisista oppimiskokonaisuuksista ei anneta erillisiä sanallisia arvioita tai arvosanoja.

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti hyväksytty-merkinnällä.

Perusopetuksen tuntijaon mukaiset valinnaiset aineet arvioidaan vuosiluokilla 1–3 opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti joko sanallisesti tai numeroin. Vuosiluokilla 4–9 vähintään 2 vuosiviikkotunnin laajuisista valinnaisista aineista annetaan numeroarvosana.

6.8 Perusopetuksen päättöarviointi

Päättöarvioinnin tehtävänä on määrittää, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa oppiaineille asetetut tavoitteet perusopetuksen päättyessä. Päättöarvioinnissa annettava numeroarvosana tai sanallinen arvio kuvaa oppilaan osaamisen tasoa suhteessa kunkin oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Päättötodistus annetaan perusopetuksen päättyessä oppilaalle, joka on saavuttanut perusopetuksen koko oppimäärän tavoitteet vähintään arvosanan 5 edellyttämän osaamisen mukaisesti.

Päättöarviointi tehdään vuosiluokkien 7–9 aikana osoitetun osaamisen perusteella suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin käyttäen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyjä päättöarvioinnin kriteereitä.

6.8.1 Päättöarvosanan muodostaminen

Päättöarvosanan muodostaminen perustuu oppilaan osoittaman osaamisen tasoon suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt oppiaineen oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Niiden oppiaineiden tavoitteiden, joiden osalta

¹⁵ Perusopetusasetus 10 § 2 mom.

osaaminen on osoitettu vuosiluokilla 7 ja 8, arviointi otetaan huomioon päättöarviointia tehtäessä. Näihin tavoitteisiin perustuva osaamisen taso tulee arvioida käyttäen päättöarvioinnin kriteereitä.

Päättöarvosana on oppiaineen tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta.

Työskentelyn arviointi sisältyy oppiaineen arvosanaan myös päättöarvioinnissa.

6.8.2 Erityistä tukea saavan oppilaan päättöarviointi

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, hänen suoriutumistaan arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin käyttäen päättöarvioinnin kriteereitä. Jos oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suoriutumista näissä oppiaineissa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) suhteessa hänelle määriteltuihin, yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin ja sisältöihin, ei päättöarvioinnin kriteereihin.

Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskeltujen oppiaineiden arvioinnissa voidaan antaa numeroarvosanan sijaan sanallinen arvio myös päättöarvioinnissa. Oppimäärän yksilöllistäminen tehdään vasta silloin, kun oppilas ei annetusta tuesta huolimatta näytä saavuttavan arvosanan 5 edellyttämää osaamisen tasoa.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan päättöarviointi perustuu perusopetuksen oppiaineiden yleisiin oppimääriin tai yksilöllistettyihin oppimääriin sen mukaan, mitä oppilaan erityistä tukea koskevassa päätöksessä on päätetty. Jos pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleva oppilas opiskelee opinto-kokonaisuuksia, annetaan arviointi todistuksessa kuitenkin oppiaineittain.

Jos oppilaan opiskelu on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) asetettuihin tavoitteisiin, ja jokaisesta toiminta-alueesta annetaan sanallinen arvio.

6.8.3. Arvioitavat yhteiset oppiaineet päättöarvioinnissa

Perusopetuksen päättöarvioinnissa numeroin arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämäkatsomustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Päättöarvioinnin kriteerit määrittelevät numeroarvosanoihin 5, 7, 8 ja 9 vaadittavan osaamisen tason kussakin oppiaineessa.

Äidinkielessä ja kirjallisuudessa oppilas on voinut opiskella kahta tähän oppiaineeseen määriteltä eri kielen oppimäärää. Tällöin arvioidaan molemmat oppilaan suorittamat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimäärät.

Jos oppilas on vaihtanut äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen tai vieraiden kielten oppimäärää, arvioidaan päättöarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut. Samoin menetellään, jos oppilas on vaihtanut katsomusaineesta tai sen oppimäärästä toiseen.

Mikäli oppilas on perusopetuslain 18 §:ssä¹⁶ tarkoitetulla päätöksellä vapautettu kokonaan jonkin perusopetuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen opiskelusta, ei tätä oppiainetta arvioida. Oppiaineen opiskelusta vapauttamiseen tulee olla erityisen painavat syyt ja sen tulee perustua jokaisen oppilaan osalta yksilölliseen ratkaisuun.

6.8.4 Taide- ja taitoaineiden oppimäärien arviointi päättöarvioinnissa

Kaikille oppilaille yhteisiä taide- ja taitoaineita ovat musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta ja kotitalous. Paikallinen tuntijako ja mahdolliset oppilaiden omat valinnat vaikuttavat siihen, milloin oppilaille annetaan päättötodistukseen tuleva arvosana eri taide- ja taitoaineissa.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, jolloin oppilas saa yhden arvosanan kustakin taide- ja taitoaineesta päättötodistukseen. Taide- ja taitoaineiden valinnaisina tunteina tarjotuista ja suoritetuista opinnoista ei anneta päättötodistukseen erillistä arvosanaa.

Päättöarvosanaa muodostettaessa käytetään näihin oppiaineisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteereitä. Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun kunkin taide- ja taitoaineen koko oppimäärä, sisältäen myös mahdolliset valinnaiset taide- ja taitoaineiden tunnit, on opiskeltu. Kunkin taide- ja taitoaineen osalta päättötodistukseen merkitään oppilaan opiskeleman oppimäärän laajuus.

6.8.5 Valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti hyväksytty- merkinnällä. Yhteiseen oppiaineeseen liittyvässä sanallisesti arvioitavassa valinnaisessa aineessa osoitettu osaaminen voi korottaa kyseisen oppiaineen päättöarvosanaa. Tämä korottamisen periaate tulee kirjata paikalliseen opetussuunnitelmaan.

6.8.6 Johonkin oppiaineeseen painottuva opetus ja päättöarviointi

Mikäli koulu painottaa opetussuunnitelmassaan jotakin oppiainetta tai oppiainekokonaisuutta tai toteuttaa kaksikielistä opetusta, ovat opetuksen koulukohtaiset tavoitteet tässä oppiaineessa tai kielessä yleensä korkeammat kuin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Oppilaiden yhdenvertaisuuden vuoksi myös painotetussa opetuksessa tai kaksikielisessä opetuksessa tulee oppilaiden suoriutumisista kuitenkin arvioida perusopetuksen päättyessä suhteessa oppiaineiden tavoitteisiin. Osaamisen tason määrittämisessä käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteerejä.

Jos painotettu opetus toteutetaan käyttäen valinnaisten aineiden vuosiviikkotunteja, arviointi suoritetaan näiden tuntien osalta valinnaisten aineiden arvioinnin periaatteita noudattaen. Kaksikielisessä opetuksessa oppilaan opiskeleman kohde- tai kielikylpykielen osaaminen arvioidaan vieraiden kielten tai toisen kotimaisen kielen A-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien mukaan.

¹⁶ Perusopetuslaki 18 § 1 mom.

Painotetusta opetuksesta ja oppilaan suoriutumisesta siinä voidaan tarvittaessa antaa lisätietoja erillisellä todistuksen liitteellä.

6.9 Poissaolojen vaikutukset arviointiin

Oppilaan tulee osallistua opetukseen, ellei hänelle ole sairaudesta tai muusta erityisestä syystä tilapäisesti myönnetty siitä vapautusta.¹⁷ Oppilaan opiskelu ja siihen perustuva arviointi voidaan järjestää osittain toisin, jos se on perusteltua oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä.¹⁸

Jos oppilas on luvattomasti poissa eikä osallistu opetukseen, kokeisiin eikä muihinkaan hänelle tarjottuihin näyttömahdollisuuksiin, eikä hänellä ole hyväksyttyjä suorituksia suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa määriteltuihin oppiaineen tavoitteisiin, hän voi saada oppiaineesta hylätyn arvosanan lukuvuositodistukseen.

6.10 Arvioinnin uusiminen ja oikaisu

Mahdollisuus arvioinnin uusimiseen ja oikaisuun koskee päättöarviointia sekä opinnoissa etenemistä ja vuosiluokalle jättämistä koskevaa päätöstä. Pyyntö arvioinnin uusimisesta osoitetaan koululle ja huoltajan on tehtävä se kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja oppilaan opettajat yhdessä.¹⁹

6.11 Todistukset

Perusopetuksessa käytettävät todistukset ovat

1. lukuvuositodistus
2. välitodistus
3. erotodistus
4. päättötodistus.

Opetuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

6.11.1 Sanalliset arviot ja numeroarvosanat todistuksissa

Vuosiluokilla 1–3 arviointi lukuvuositodistuksiin ja mahdollisiin välitodistuksiin annetaan sanallinen arvio tai numeroarvosana opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti. Mikäli annetaan sanallinen arvio, todistuksesta tulee ilmetä, onko oppilaan suoritus hyväksytty vai hylätty.

Vuosiluokkien 4–8 lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa annetaan numeroarvosanat. Päättötodistuksessa ja mahdollisessa 9. vuosiluokan välitodistuksessa annetaan numeroarvosanat. Numeroarvosanaa voidaan täydentää kuvailevalla sanallisella arviolla, joka annetaan todistuksen liitteenä.

Käyttäytymisestä annetaan numeroarvosana lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa vuosiluokilla 4–8. Jos käyttäytymisestä annetaan vuosiluokilla 1–3 sanallinen arvio, se annetaan todistuksen liitteellä. Myös numeroarvosanaa täydentävä sanallinen käyttäytymisen arvio annetaan todistuksen liitteenä. Käyttäytymisen sanallista arviota koskevasta liitteestä merkitään tieto todistuksen lisätietoihin.

¹⁷ Perusopetuslaki 35 §

¹⁸ Perusopetuslaki 18 § 1 mom.

¹⁹ Perusopetusasetus 19 §

Sanallista arviota voidaan käyttää päättöarviointia lukuun ottamatta myös niiden oppilaiden arvioinnissa, joiden äidinkieli on muu kuin opetuksessa käytettävä kieli.²⁰ Yksilöllistetyistä oppimääristä annetaan sanallinen arvio tai numeroarvosana opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Toiminta-alueittain annettavassa opetuksessa käytetään sanallista arviota.

6.11.2 Lukuvuositodistus

Oppilaalle tulee antaa lukuvuositodistus lukuvuoden päättyessä jokaisella vuosiluokalla lukuun ottamatta vuosiluokkaa 9, jolloin oppilas saa päättötodistuksen. Lukuvuositodistukseen merkitään oppilaan opinto-ohjelma ja oppiaineittain sanallinen arvio tai numeroarvosana siitä, missä määrin oppilas on saavuttanut asetetut tavoitteet lukuvuoden aikana. Lukuvuositodistus on päätös oppilaan siirtymisestä seuraavalle luokalle tai hänen jättämisestään luokalle.

Kun todistuksessa käytetään numeroarvosanaa, todistukseen merkitään myös arviointiasteikko²¹.

Sanallista arviota voidaan käyttää lukuvuositodistuksissa vuosiluokilla 1–3. Sanallisistakin arvioista tulee käydä ilmi, onko oppilas suoriutunut hyväksytysti lukuvuoden opinnoista kussakin opinto-ohjelmaansa kuuluvassa oppiaineessa.

Lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa käyttäytymisen numeroarvosana merkitään todistukseen. Silloin kun käyttäytymisestä kirjoitetaan sanallinen arvio, se annetaan todistuksen liitteenä.

Uskonnon ja elämäntiedon sanallinen arvio tai numeroarvosana merkitään lukuvuositodistukseen ja mahdollisiin välitodistuksiin muodossa ”uskonto/elämäntieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä todistuksiin. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa sanallinen arvio tai numeroarvosana merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdiskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua sanallista arviota tai numeroarvosanaa ei merkitä todistukseen.

Jos oppilas on opiskellut kaksikielisessä opetuksessa, lukuvuositodistukseen merkitään oppilaan opiskelema kohde- tai kielikylpykieli.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, lisätään numeroarvosanan tai sanallisen arvion perään tähti (*). Todistuksen lisätietoja-kohdassa mainitaan, että oppilas on opiskellut nämä oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Lukuvuositodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- arvio oppilaan käyttäytymisestä

²⁰ Perusopetusasetus 10 § 4 mom.

²¹ Perusopetusasetus 10 § 3 mom.

- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- luokalta siirtyminen tai mahdollinen luokalle jättäminen
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetus-suunnitelman perusteiden mukainen.

6.11.3 Välitodistus

Opetuksen järjestäjä päättää mahdollisten välitodistusten antamisesta. Välitodistus annetaan samoin perustein kuin lukuvuositodistus.

Erillinen välitodistus tulee tarvittaessa antaa yhdeksännen luokan oppilaalle jatko-opintoihin hakeutumista varten.

Välitodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- arvio oppilaan käyttäytymisestä (lukuun ottamatta 9. luokalla jatko-opintoihin hakeutumista varten annettavaa välitodistusta)
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetus-suunnitelman perusteiden mukainen.

6.11.4 Erotodistus

Erotodistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa toiseen kouluun, eroaa kesken perusopetuksen oppimäärän suorittamista koulusta²² tai ei ole saanut oppivelvollisuutta suoritetuksi oppivelvollisuutensa aikana. Erotodistuksen liitteenä tulee olla koulussa noudatettu tuntijako sekä selvitys opetuksen mahdollisista painotuksista. Erillistä erotodistusta ei tarvitse antaa, jos oppilas siirtyy saman opetuksen järjestäjän ylläpitämään toiseen kouluun.

Erotodistus annetaan samoin periaattein kuin lukuvuositodistus. Erotodistukseen ei merkitä käyttäytymisen arvioita.

Erotodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika

²² Perusopetusasetus 12 § 1 mom.

- todistuksen antamispäivä
- rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

6.11.5 Perusopetuksen päättötodistus

Perusopetuksen päättötodistus annetaan 9. vuosiluokan koulutyön päättyessä oppilaalle, jonka suoriutuminen suhteessa oppiaineiden oppimäärien tavoitteisiin on hyväksytty kaikissa hänen opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Numeroarvosanoja käytettäessä tämä merkitsee vähintään todistusarvosanaa viisi (5) ja sanallisesti arvioitavissa oppiaineissa arviota ”hyväksytty”.

Päättötodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan koko nimi ja henkilötunnus
- todistuksen antamispäivä
- rehtorin allekirjoitus
- yhteisten oppiaineiden ja numeroin arvioitavien valinnaisten aineiden arviointi numeroin (5–10) ja sanoin (välttävä–erinomainen)
- opintojen laajuus vuosiluokilla 7–9 jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- suoritettu oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- maininta siitä, että oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen
- maininta siitä, että perusopetuksen oppimäärä sijoittuu tasolle kaksi kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä.

Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei merkitä päättötodistukseen.

Vuosiluokilla 7–9 oppilaan opiskelemien yhteisen oppiaineiden ja valinnaisten aineiden laajuus merkitään päättötodistukseen vuosiviikkotunteina.

Jos oppilas on opiskellut kaksikielisessä opetuksessa, päättötodistukseen merkitään oppilaan opiskelema kohde- tai kielikylpykieli.

Uskonnon ja elämänkatsomustiedon numeroarvosana merkitään päättötodistukseen muodossa ”uskonto/elämänkatsomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä päättötodistukseen. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta,

hänen saamansa numeroarvosana merkitään päättötodistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua numeroarvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Oppilaan oman äidinkielen opetuksesta mahdollisesti saatua sanallista arviota tai numeroarvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Jos oppilas on opiskellut yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, myös päättöarviointi voi näissä aineissa olla sanallinen. Päättötodistuksessa voidaan käyttää näissä oppiaineissa myös numeroarviointia. Sekä numeroarvosana että sanallinen arvio varustetaan tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja-kohtaan tulee merkintä siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päättötodistus on sanallinen.

Päättötodistukseen merkitään arvosanat niistä erityisessä tutkinnossa suoritetuista oppiaineista, jotka on suoritettu ennen päättötodistuksen antamista.

Päättötodistukseen voi kuulua liitteitä, esimerkiksi arvio oppilaan käyttäytymisestä sekä sanallinen liite alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista. Jokaisesta liitteestä tulee ilmetä oppilaan tunnistetiedot. Päättötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päättötodistukseen.

Niistä valinnaisista aineista, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, merkitään päättötodistukseen numeroarvosana. Yhteisiin oppiaineisiin liittyvistä syventävistä numeroin arvioitavista valinnaisista aineista merkitään päättötodistukseen yhteisen oppiaineen nimen alle valinnaisen aineen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana. Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät oppilaan suorittamat syventävät valinnaiset aineet merkitään päättötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä syventävistä valinnaisista aineista ja tällaisista oppimääristä koostuvista kokonaisuuksista merkitään todistukseen sanallinen arvio. Sanallisesti arvioitavan valinnaisen oppiaineen nimen alle merkitään valinnaisen aineen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja merkintä ”hyväksytty”.

Ne valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen merkitään päättötodistukseen otsikon ”soveltavat valinnaiset aineet” alle. Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä sekä arvio joko numeroarvosanana tai merkinnällä ”hyväksytty”.

Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen joko omassa koulussaan tai koulun vaihdon yhteydessä, päättötodistukseen merkitään molempien valinnaisaineiden nimet. Kesken jäänyt valinnaisaine arvioidaan numeroin, mikäli oppilas on ehtinyt suorittaa kyseisestä aineesta vähintään kahden vuosiviikkotunnin laajuisen osuuden. Mikäli osuus on alle kaksi vuosiviikkotuntia, kesken jääneen valinnaisaineen kohdalle tulee merkintä ”osallistunut”. Kesken jääneestä valinnaisesta aineesta merkitään todistukseen myös oppilaan suorittama tuntimäärä. Uudesta valinnaisesta aineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana tai sanallinen arvio ”hyväksytty” suoritetusta vuosiviikkotuntimäärästä riippuen.

Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta A2- tai B2- kielestä, arvosana jätetään pois ja päättötodistukseen tulee merkintä ”hyväksytty”. Toista kotimaista kieltä opetetaan kuitenkin yhteisenä oppiaineena ja siitä annetaan numeroarvosana.

Koulu ei voi muuttaa tai korjata jälkikäteen jo saatuun päättötodistukseen kirjattuja arvosanoja lisänäyttöjen perusteella. Oppilaan on hankittava uusi, erillinen todistus mahdollisesta parantuneesta osaamisesta.

Uuden todistuksen voi saada joko osoittamalla osaamisensa erityisessä tutkinnossa²³ tai opiskelemalla perusopetuksen lisäopetuksessa tai aikuisten perusopetuksessa.

6.12 Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset

Perusopetuksen oppimäärä tai sen osa voidaan suorittaa perusopetuslaissa ja -asetuksessa tarkoitetussa erityisessä tutkinnossa²⁴. Erityisen tutkinnon voi järjestää se, jolla on lupa järjestää perusopetusta. Erityiseen tutkintoon osallistuvan tulee osoittaa, että hänen tietonsa ja taitonsa vastaavat perusopetuksen eri oppiaineiden yleisen oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja.

Erityisessä tutkinnossa käytettävät todistukset ovat

1. todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta
2. todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä
3. todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta

Jos oppilas tai muu henkilö suorittaa perusopetuksen jonkin oppiaineen oppimäärän erityisessä tutkinnossa, hänelle annetaan todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta. Todistuksesta tulee käydä ilmi suoritettu oppiaine ja oppimäärä. Samaan todistukseen voidaan merkitä useamman oppiaineen suoritukset. Vain osan perusopetuksen oppimäärästä, kuten vuosiluokan oppimäärän, suorittaneelle annetaan todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä.

Jos perusopetuksen koko oppimäärä on suoritettu erityisessä tutkinnossa, annetaan todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Todistuksiin merkitään samat yleistiedot kuin päättötodistukseen. Suoritetuista oppiaineista merkitään oppiaineen nimi, oppimäärä sekä arvosana.

Oppivelvollisen on suoritettava hyväksytysti kaikki perusopetuksen oppimäärään kuuluvat yhteiset oppiaineet saadakseen todistuksen perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

6.13 Paikallisesti päätettävät asiat

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt arvioinnin linjaukset siirretään paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan noudatettaviksi. Myös valtakunnalliset arviointikriteerit 6. vuosiluokan loppuun sekä päättöarvioinnin kriteerit siirretään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan noudatettaviksi.

Lisäksi opetuksen järjestäjä täsmentää paikallisessa opetussuunnitelmassa seuraavat asiat:

- yhteistyö huoltajien kanssa arvioinnin osalta
- arvioinnista tiedottamisen muodot
- käyttäytymisen arviointi ja sen perustana olevat tavoitteet
- valinnaisten aineiden arviointi sen mukaan, miten opetuksen järjestäjä niitä tarjoaa
- opinnoissa etenemisen, vuosiluokalta siirtymisen ja vuosiluokalle jättämisen periaatteet ja käytännöt

²³ Perusopetuslaki 38 §, perusopetusasetus 23 §

²⁴ Perusopetuslaki 38 §, perusopetusasetus 23 §

- sanallisen arvion ja numeroarvosanan antaminen todistuksissa eri oppiaineissa sekä käyttäytymisen arvioinnissa
- valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa sen mukaan, miten opetuksen järjestäjä niitä tarjoaa
- välitodistukset, mikäli opetuksen järjestäjä niitä päättää antaa
- erityisen tutkinon suorittamisen mahdollisuudet ja ajankohdat.

6.13.1 Yhteistyö huoltajien kanssa arvioinnin osalta ja arvioinnista tiedottamisen muodot

Ohje	Toteutus
Perusopetuksessa arviointi kohdistuu oppimiseen, osaamiseen, työskentelyyn ja käyttäytymiseen. Oppilaille on selvitettävä oppiaineiden tavoitteet sekä arvioinnin periaatteet ikäkaudelle tarkoitukseenmukaisella tavalla. Jokaisen oppilaan tulee saada käsitys siitä, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen suoriutumistaan arvioidaan. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan lukuvuoden aikana tietoa oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä	Opetussuunnitelma on kokonaisuudessaan Kajaanin kaupungin perusopetuksen nettisivulla. Tähän arviointiluvun paikalliseen osuuteen on kirjattu arvioinnin toteuttaminen sisältäen arviointikeskustelut, itsearvioinnin ja todistuksen tapahtuvan arvioinnin kuvauksen. Opettajia, huoltajia ja opettajia varten on laadittu arviointiesitteet. Koulutiedotteisiin uudistetaan arviointiosuus. Opettajia koulutetaan arviointiuudistuksen haltuun ottamiseksi. Opettajan velvollisuutena on huolehtia siitä, että hän toteuttaa formatiivista arviointia (tukeva ja ohjaava palaute suhteessa asetettuihin tavoitteisiin sekä itsearviointi ja vertaisarviointi) ja summatiivista arviointia (arviointi siitä, missä määrin tavoitteet on saavutettu) opetussuunnitelman mukaisesti yhteistyössä oppilaiden ja huoltajien kanssa.

6.13.2 Sanallisen arvion ja numeroarvosanan antaminen todistuksissa eri oppiaineissa sekä käyttäytymisen arvioinnissa

Ohje	Toteutus
Vuosiluokilla 1–3 lukuvuositolistuksiin ja mahdollisiin välitodistuksiin annetaan sanallinen arvio tai numeroarvosana opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti. Mikäli annetaan sanallinen arvio, todistuksesta tulee ilmetä, onko oppilaan suoritus hyväksytty vai hylätty. Sanallinen arvio voi olla myös esim. neliportainen asteikko. Hyväksytty tai hylätty -arviota tai asteikollista arviota voidaan myös avata kuvailevalla sanallisella arviolla, joka annetaan todistuksen liitteellä. Kaikki oppiaineet merkittävä ja kaikissa oppiaineissa on oltava yhteinen arviointikäytäntö	Todistukset uudistetaan ohjeistusten mukaisiksi lukuvuoden 2020 syksyn aikana.

6.13.3 Maahanmuuttajaoppilaiden arviointi

Ohje	Toteutus
Oppilaat, joiden äidinkieli on muu kuin opetuksessa käytettävä kieli: Voidaan antaa sanallinen arvio. Päätösarvioinnissa annetaan numeroarvosana.	Maahanmuuttajaoppilaiden eri oppiaineiden arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan tausta sekä vähitellen kehittyvä kielitaito. Suomen kielen taitojen mahdollisten puutteiden merkitystä arvioinnissa pyritään vähentämään monipuolisilla, joustavilla ja oppilaan tilanteeseen sovitetuilla arviointimenetelmillä. S2 oppiainetta lukuun ottamatta arvioinnissa ei arvioida oppilaan suomen kielen osaamista vaan <u>aineenhallintaa ja siihen liittyviä taitoja</u>. Lukuvuositolistukseen merkitään oppilaan opinto-ohjelma sekä oppiaineittain sanallinen arvio tai numeroarvosana siitä, miten oppilas on saavuttanut asetetut tavoitteet lukuvuoden aikana. Kajaanin perusopetuksessa sanallista arviota voidaan käyttää todistuksissa vuosiluokilla 1-8. Sanallistakin arvioista tulee käydä ilmi, onko oppilas suorittanut hyväksytysti lukuvuoden opinnoista kussakin opinto-ohjelmaansa kuuluvassa oppiaineessa. Vuosiluokasta 4 lähtien numeeriseen arviointiin voidaan siirtyä heti, kun oppilaan kielitaito sen sallii. Päädyttyäessä sanalliseen arviointiin, merkitään oppilaan todistukseen S (hyväksytty). Sanallisen arvioinnin kenttään annetaan arvio osaamisesta seuraavasti: <i>Kuvaile muutamalla lauseella (n. 4 lausetta) oppilaan osaaminen, taitotaso (orastava / kehittyvä / edistynyt), vahvuudet ja kehittämiskohteet ko. oppiaineessa.</i> Mikäli oppilas saa oppiaineesta hylätyn, merkitään todistukseen H = hylätty. Ennen hylätyn arvosanan kirjaamista on huolehdittava, että oppilas on saanut opiskeluun vaadittavat tukitoimet ja mahdollisuuden osaamisen näyttöön vaihtoehtoisilla tavoilla. Hylätyn arvosanan antamisen yhteydessä toimitaan OPS:n (kpl 6.4.3.) ohjeiden mukaan.

6.13.4 Yksilöllistettyjen oppimäärien arviointi

Ohje	Toteutus
Sanallinen arvio tai numeroarvosana opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Toiminta-alueittain annettavassa opetuksessa annetaan sanallinen arvio koko perusopetuksen ajan.	Kajaanissa erityistä tukea saavan oppilaan arviointi silloin kun oppilaalla on yksilöllistettyjä oppimääriä, voidaan toteuttaa sanallisena tai numeroarviointina opettajan valinnan mukaan 5. luokkaan asti. Jos erityisen tuen päätöksessä päätetään, oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suorituksia henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin perustuen. Silloin oppilaan osaamista ei arvioida suhteessa opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin hyvän osaamisen kuvauksiin. Jos erityisen tuen päätöksessä on päätetty, että oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana sekä sanallinen arvio tähden. Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähden merkityt (*) oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

6.13.5 Erityiset opetusjärjestelyt (PoL 18 §) ja arviointi, arvioimatta jättäminen ja luvattomat poissaolot

Ohje erityistä opetusjärjestelyistä	Toteutus
Oppilaan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin tässä laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, jos: 3) oppilaalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot; 2) perusopetuksen oppimäärän suorittaminen olisi oppilaalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta; tai 3) se on perusteltua oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä. Jos oppilaan huoltaja ei ole tehnyt esitystä opiskelun järjestämisestä 1 momentissa tarkoitettulla tai sen nojalla säädettyllä tavalla, on huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä. Muille kuin oppivelvollisille järjestettävässä opetuksessa on vastaavasti varattava oppilaalle tilaisuus tulla kuulluksi. (13.6.2003/477) Oppilaan tulee osallistua opetukseen, ellei hänelle ole sairaudesta tai muusta erityisestä syystä tilapäisesti myönnetty siitä vapautusta. Oppilaan opiskelu ja siihen perustuva arviointi voidaan järjestää osittain toisin, jos se on perusteltua oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä. Jos oppilas ei sairauden vuoksi voi osallistua kouluopetukseen, hänen opetuksensa voidaan järjestää antamalla hänelle ohjausta, oppimateriaalia ja oppimista tukevaa arviointipalautetta kotiin (tai muuhun paikkaan). Yhteistyö huoltajan kanssa on tällaisessa tilanteessa erityisen tärkeää. Osaamisen selville saamiseksi oppilaille tulee järjestää erilaisia näyttötilanteita, jotka on suunniteltava ja järjestettävä monipuolisesti siten, että hän pystyy mahdollisimman hyvin osoittamaan osaamisensa. Mikäli jossakin tilanteessa on perustellusti syytä epäillä huoltajien tekemän poissaoloilmoituksen totuudenmukaisuutta, on koululla oikeus edellyttää oppilaalta tai hänen huoltajiltaan lääkärintodistuksen esittämistä. Joskus sairaus voi tilapäisesti estää tai vaikeuttaa oppilaan osallistumista opetussuunnitelman mukaiseen opetukseen ainoastaan yksittäisessä oppiaineessa, esimerkiksi liikunnassa tai kotitaloudessa. Tällöin myös oppiaineen arvioinnissa voidaan menetellä toisin ja antaa sanallinen arvio tai arvosanan perustuen niihin näyttöihin, joita oppilas on kyennyt antamaan. Tarvittaessa oppilas voidaan vapauttaa jonkin oppiaineen opiskelusta tietyksi ajaksi. Tällöin myös oppiaineen arvioinnissa voidaan menetellä toisin ja jättää esimerkiksi todistusarvosana antamatta. Asiasta tehdään hallintopäätös.	Terveysyityä omaavan oppilaan tilanne arvioidaan tapauskohtaisesti pyrkien joustavin opetusjärjestelyin turvaamaan oppilaan eteneminen opinnoissaan ja seuraavalle vuosiluokalle siirtyminen. Oppilaalle tulee laatia oppimissuunnitelma, jonka avulla opintojen etenemistä voidaan suunnitella ja toteuttaa. Jos oppilaalle on tehty erityisen tuen päätös, asiat kirjataan hänelle laadittuun HOJKS:iin. Kun oppilas palaa kouluun hänellä on oikeus tarvittavaan tukiopetukseen. Oppilas voidaan PoL 18 §:n perusteella vapauttaa joko kokonaan tai joiltakin osa-alueilta jonkun oppiaineen opiskelusta. Jos oppilas on vapautettu kokonaan oppiaineen opiskelusta, ei hänelle anneta todistusarviointia ko. oppiaineessa. Tämä merkitsee sitä, että oppiainetta ei mainita todistuksessa tai valmiissa lomakkeessa tämän oppiaineen kohta jätetään tyhjäksi. Jos oppilas on vapautettu oppiaineen jostakin/joistakin osa-alueista, vapautettuja osa-alueita ei oteta huomioon oppiainetta arvioitaessa. Oppilaalle, joka on muutoin kuin tilapäisesti vapautettu jonkin aineen opiskelusta, tulee järjestää vastaavasti muuta opetusta tai ohjattua toimintaa. Em. tapauksissa käytetään Esitys erityisistä opetusjärjestelyistä – lomaketta, joka on Wilman PDF-lomakkeissa. Päätös on perusopetuksen tulosalueen johtajan päätös.
Ohje arvioimatta jättämisestä	Toteutus
Sairaus saattaa kokonaan estää oppilaan opiskelun kotona tai esimerkiksi sairaalakoulussa, jolloin oppilaalle ei kerry opintosuorituksia. Myös erilaisten näyttöjen antaminen voi tuolloin olla mahdollonta tai vaikeaa. On esimerkiksi tapauksia, joissa oppilas on ollut	Jos oppilas ei sairauden vuoksi ole voinut osallistua kouluopetukseen eikä muutoinkaan opis-

sairaana suuren osan syyslukukaudesta. Tällöin voidaan pitää koh- tuuttomana arvioida oppilasta lukukauden päätteeksi samalla ta- voin kuin muita oppilaita. Tällöin myös oppiaineen arvioinnissa voi- daan menetellä toisin ja jättää esimerkiksi todistusarvosana anta- matta. Asiasta tehdään hallintopäätös. Ensisijaisena menettelynä niin lyhytkestoisemmassa kuin pidemmässäkin sairaudessa on aina erilaisin järjestelyin turvata oppilaan mahdollisuus osallistua ope- tukseen.	kella tai antaa näyttöjä ja arvioin- tiin ei ole riittäviä perusteita, voi- daan yksittäinen todistusarvo- sana tai välitodistuksen avulla annettava arviointipalaute jättää perusopetuksen johtajan hallintopäätöksellä antamatta. Huoltajaa tulee kuulla ennen päätöksen tekemistä. Oppilaalle ja huoltajalle annetaan palautetta muulla tavoin kuin todistuksen avulla. Rehtori tekee asiasta kirjal- lisen perustellun esityksen perus- opetuksen tulosalueen johtajalle.
Ohje luvattomien poissaolojen osalta	Toteutus
Perusopetuslakiin (628/1998) tehty lisäys (477/2003) velvoittaa opetuksen järjestäjää seuraamaan oppiaan poissaoloja ja ilmoitta- maan luvattomista poissaoloista oppilaan huoltajalle. Poissaoloja ja niiden vaikutuksia tarkasteltaessa on hyvä muistaa, että toisin kuin lukiossa, lainsäädännössä ei ole määritelty perusopetuksen oppi- määrää tunti- tai kurssimäärinä. Poissaolot eivät siis sinällään johda esimerkiksi luokalle jättämiseen tai suorituksen hylkäämi- seen. Oppilaan arvioinnin kannalta ongelmallisia ovat tilanteet, joissa op- pilaalla on runsaasti luvattomia poissaoloja eikä opettajalla ole näyttöä hänen osaamisestaan. Oppilaalle tulee tällaisessakin tilan- teessa kuitenkin antaa lukuvuositodistus ja myös opetussuunnitel- massa määritellyt välitodistukset sekä muuta ohjaavaa palautetta. Todistuksiin merkitään arvio tai arvosana kaikista oppilaan opinto- ohjelmaan kuuluvista oppiaineista. Luvaton poissaolo sinällään ei aiheuta luokalle jättämistä, mutta jos oppilas ei juurikaan osallistu opetukseen, kokeisiin eikä muihin- kaan hänelle mahdollisesti tarjottuihin näyttömahdollisuuksiin, ei hänelle kerry hyväksyttyjä opintosuorituksia suhteessa opetus- suunnitelmassa määriteltyihin oppiaineen tavoitteisiin. Tällöin hän on varassa saada aineesta hylätyn arvosanan todistukseen. Luo- kalle jättämisen perusteita ovat vain hylätty vuosiluokan suoritus jossakin oppiaineessa tai yleinen huono koulumenestys (Perusope- tus 852/1998). Oppilaan kokonaistilanne on hyvä ottaa huomioon varsinkin silloin, kun kyseessä on perusopetuksen päättövaihe. Luvattomiin poissaoloihin tulee aina puuttua myös oppilashuollolli- sin keinoin ja pyrkiä yhteistyössä huoltajan kanssa turvaamaan op- pilaan koulunkäynti.	Oppilaiden poissaoloja seurataan yhteisellä Poissaoloihin puuttumi- sen toimintamallilla. Mallin jatko- toimenpiteinä voidaan tehdä oh- jaus Tutka-työparille jatkoselvi- tyksiä ja toimenpiteitä varten. Oppilasta ja hänen huoltajaansa tiedotetaan hyvissä avoin ennen todistusarvioinnin antamista mahdollisesta hylätystä suorituk- sesta ja kohdennetaan tukitoimia hyväksytyn suorituksen mahdol- listumiseksi.

6.13.6 Vuosiluokkiin sitomaton opetus

Ohje	Toteutus
Oppilas voi edetä opinnoissa vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijaan vuosiluokkiin sitomattomasti oman opinto-ohjelman mukaisesti. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään opintokokonaisuuksista, joiden suorittaminen hyväksytysti on edellytyksenä opinnoissa etenemiseen asianomaisessa oppiaineessa. Oman opinto-ohjelman mukaan opiskeleva oppilas saa lukuvuoden päätteeksi lukuvuositodistuksen kyseisenä lukuvuonna hyväksytysti suorittamistaan opinnoista ja siirtyy lukuvuoden koulutyön päätyttyä opinnoissaan eteenpäin. Oman opinto-ohjelman mukaisella etenemisellä voidaan tarvittaessa välttää luokalle jättäminen, jonka myötä oppilaan kaikki opinnot kyseiseltä vuosiluokalta raukeaisivat. Oman opinto-ohjelman mukaisesti etenevä oppilas voidaan jättää vuosiluokalle vain yleisen heikon koulumenestyksen perusteella. Yhdeksännellä vuosiluokalla oleva oppilas luetaan tämän vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai eroaa koulusta.	Kajaanissa VSOP -opetukseen siirtyminen arvioidaan aina oppilaskohtaisesti. Esitys vuosiluokkiin sitomattomaan opetukseen siirtymisestä on Wilman PDF-lo-makkeissa. Koulusihteeri valmistelee asiasta päätöksen CaseM-järjestelmässä.

6.13.7 Käyttäytymisen arviointi ja sen perustana olevat tavoitteet

Ohje: Vuosiluokat 1-3	Ohje: Vuosiluokat 4-8	Ohje: Vuosiluokat 1-8
•Jos käyttäytymisestä annetaan sanallinen arvio, se tulee antaa todistuksen liitteellä. •Myös numeroarvosanaa täydentävä sanallinen käyttäytymisen arvio annetaan todistuksen liitteellä.	•Numeroarviointi väli- ja lukuvuositodistuksissa •Myös numeroarvosanaa täydentävä sanallinen käyttäytymisen arvio annetaan todistuksen liitteellä.	•Käyttäytymisen sanallista arviota koskevasta liitteestä merkitään tieto todistuksen lisätietoihin

Käyttäytymisen tavoitteet:

- Oppilas noudattaa koulun yhteisiä sääntöjä, henkilökunnan ohjeita ja hyviä käytöstapoja eri tilanteissa ilman kontrollia ja ottaa vastuun omasta käyttäytymisestään.
- Oppilas hyväksyy erilaisuuden, kunnioittaa toisten fyysistä ja henkistä koskemattomuutta, ei kiusaa eikä hyväksy kiusaamista.
- Oppilas arvostaa omaa ja toisten työtä. Hän antaa työrauhan ja edistää hyvää ilmapiiriä luokassa. Oppilas auttaa ja kannustaa toisia.
- Oppilas suhtautuu myönteisesti ja vastuullisesti omiin koulutehtäviinsä, koulutyöhön, työvälineisiin ja työskentely-ympäristöön.

Numeroarvosanojen kuvaus	
ERINOMAINEN 10 Esimerkillinen	Oppilas ottaa huomioon muut ihmiset ja ympäristön, arvostaa kaikkea työtä ja noudattaa sääntöjä erinomaisesti ilman kontrollia sekä vaikuttaa kannustavasti ja positiivisesti muihin oppilaisiin ja oppimistilanteisiin. Oppilas hyväksyy ihmisten välisen erilaisuuden yhtenä arvona. Hän puolustaa heikompiaan ja ottaa vastuun omista tekemisistään.
KIITETÄVÄ 9 Vastuullinen	Oppilas ottaa huomioon muut ihmiset ja ympäristön, arvostaa työtä ja noudattaa sääntöjä kiitettävästi ilman kontrollia. Oppilas arvostaa ihmisten erilaisuutta. Hänellä on halu puolustaa heikompiaan.
HYVÄ 8 Asiallinen	Oppilas noudattaa hyviä käytöstapoja ja koulun sääntöjä. Oppilas huolehtii koulu- tehtävistään ja -välineistään, sekä pitää omalta osaltaan huolta ympäristöstä ja eikä osallistu kiusaamiseen.
TYYDYTTÄVÄ 7 Huomautettavaa	Oppilas käyttäytyy yleensä asiallisesti, mutta ei aina noudata koulun sääntöjä. Yleisimpiä erheitä ovat koulutyön arvostuksen puute, työrauhahäiriöt, taipumus kiusaamiseen ja sosiaaliset vaikeudet muiden kanssa. Oppilas tarvitsee kontrollia.
KOHTALAINEN 6 Välinpitämätön	Oppilas suhtautuu koulunkäyntiin, koulutyön ja ympäristön arvostamiseen välin- pitämättömästi, rikkoo toistuvasti koulun sääntöjä, on toistuvasti vaikeuksissa muiden kanssa, kiusaa toisia ja vaikuttaa kielteisesti muihin oppilaisiin ja oppimistilanteisiin. Hän häiritsee usein työrauhaa, kielenkäyttö on sopimatonta ja käyttäytyy vilpillisesti. Oppilas tarvitsee jatkuvan kontrollin.
VÄLTÄVÄ 5 Käytös sopimatonta	Oppilaan käytös on kouluyhteisöön sopimatonta ja toisia kohtaan välinpitämätöntä. Hän saa jatkuvasti rangaistuksia ja on aiheettomasti poissa.

6.13.8 Arviointirunko

Kajaanin kaupungissa toteutettava arviointi on koottu arviointirungoksi, jossa on kuvattu itsearviointin, arviointikeskustelujen ja todistuksien annettavan arvioinnin ajankohdat.

Arviointikeskustelut käydään joka vuosi, itsearviointi tehdään ainakin luokilla 2, 6 ja 9, välitodistus annetaan 2-9 -luokilla ja lukuvuositolustus 1-9 -luokilla. Kajaanissa sanallista arviota käytetään todistuksissa vuosiluokilla 1-3 ja vuosiluokilla 4-9 numeerista arviointia.

Kajaanin kaupungin perusopetuksen arviointirunko			
Vuosi- luok	Arviointitapa	Arvioinnin muoto	Arvioinnin ajankohta
1.	arviointikeskustelu	suullinen	loka-tammikuu

	lukuvuositodistus	UUSITTAVA	vk 22 viimeinen arkipäivä
2.	välitodistus	UUSITTAVA	syyslukukauden päättymispäivä
	itsearviointi	sanallinen	ennen arviointikeskustelua
	arviointikeskustelu	suullinen	loka-helmikuu
	lukuvuositodistus	UUSITTAVA	vk 22 viimeinen arkipäivä
3.	välitodistus	UUSITTAVA	syyslukukauden päättymispäivä
	arviointikeskustelu	UUSITTAVA	loka-helmikuu
	lukuvuositodistus	UUSITTAVA	vk 22 viimeinen arkipäivä
4.	välitodistus	numeerinen: käyttäytyminen ja kaikki oppiaineet	syyslukukauden päättymispäivä
	arviointikeskustelu	suullinen	loka-helmikuu

	lukuvuositodistus	numeerinen: käyttäytyminen ja kaikki oppiaineet	vk 22 viimeinen arkipäivä
5.	välitodistus	numeerinen: käyttäytyminen ja kaikki oppiaineet	syyslukukauden päättymispäivä
	arviointikeskustelu	suullinen	loka-helmikuu
	lukuvuositodistus	numeerinen: käyttäytyminen ja kaikki oppiaineet	vk 22 viimeinen arkipäivä
6.	välitodistus	numeerinen: käyttäytyminen ja kaikki oppiaineet	syyslukukauden päättymispäivä
	itsearviointi	sanallinen	ennen arviointikeskustelua
	arviointikeskustelu	suullinen	loka-helmikuu
	lukuvuositodistus	numeerinen: käyttäytyminen ja kaikki oppiaineet	vk 22 viimeinen arkipäivä
7.	välitodistus	numeerinen: käyttäytyminen ja kaikki oppiaineet	syyslukukauden päättymispäivä
	Vanhempain tapaamiset	suullinen	loka-helmikuu
	lukuvuositodistus	numeerinen: käyttäytyminen ja kaikki oppiaineet	vk 22 viimeinen arkipäivä
8.	välitodistus	numeerinen: käyttäytyminen ja kaikki oppiaineet	syyslukukauden päättymispäivä
	vanhempain tapaamiset	suullinen	loka-helmikuu
	lukuvuositodistus	numeerinen: käyttäytyminen ja kaikki oppiaineet	vk 22 viimeinen arkipäivä
9.	itsearviointi	sanallinen	loka-joulukuussa
	välisarviointi	numeerinen: kaikki oppiaineet	syyslukukauden päättymispäivä
	päätösarviointi	numeerinen: kaikki oppiaineet	vk 22 viimeinen arkipäivä

Erotodistus

Erotodistus annetaan oppilaan siirtyessä toisen koulutuksen järjestäjän ylläpitämään kouluun. Erotodistuksen pohjana käytetään väli- tai lukuvuositodistusta. Erotodistuksessa on oltava oppijan henkilötiedot, oppilaaksituloaika sekä siihen astisten opintojen arviointi.

6.13.9 Itsearviointi, vertaispalaute ja arviointikeskustelut

Ohje	Toteutus
Itsearviointi ja vertaispalaute ovat osa formatiivista arviointia. Oppilaat harjoittelevat opettajan ohjaamana itsearvioinnin ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja. Niitä tulee harjoitella osana kaikkien oppiaineiden opiskelua. Itsearviointi ja vertaispalaute eivät vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon. Oppilaille on selvitettävä oppiaineiden tavoitteet sekä arvioinnin periaatteet ikäkaudelle tarkoituksenmukaisella tavalla. Jokaisen oppilaan tulee saada käsitys siitä, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen suoriutumistaan arvioidaan. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan lukuvuoden aikana tietoa oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä. Formattiivista arviointia tehdään aina perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettujen ja paikallisessa opetussuunnitelmassa täsmennettyjen oppiaineiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Formattiivinen arviointi ei edellytä dokumentointia.	Kajaanissa itsearviointitoteutetaan <u>ainakin</u> vuosiluokilla 2, 6 ja 9 eli nivelvaiheissa. 2. ja 6.luokkien itsearviointi tehdään loka-helmikuussa siten, että oppilas täyttää itsearviointilomakkeen ja huoltaja lisää omat kommenttinsa. Itsearviointitoteutetaan arviointikeskusteluissa. 9. luokan itsearviointilomake toimii opinto-ohjaajien työkaluna. Oppilas täyttää sen alkusyksystä, huoltajat kommentoivat ja lopuksi se käydään läpi oppilaan ja opinto-ohjaajan kesken henkilökohtaisissa opo -keskusteluissa. Laaja-alaisten opintokokonaisuuksien sisältöjä on hyödynnetty itsearviointilomakkeita rakennettaessa. Valmista lomakkeistoa voidaan hyödyntää myös muilla luokka-asteilla koulujen omien arviointikäytänteiden ohessa. Itsearvioinlomakkeet ovat Wilman PDF-lomakkeissa.
Arviointikeskustelu on osa oppilaan lukuvuoden arviointia. Ensimmäisen luokan arviointikeskustelu käydään tammikuun loppuun mennessä. 1. luokan välitodistus korvataan kokonaan arviointikeskustelulla. Muilla luokka-asteilla arviointikeskustelut käydään loka-helmikuun välisenä aikana ja siihen varataan riittävästi aikaa. 2. ja 6. luokilla arviointikeskustelussa käydään läpi oppilaan itsearviointilomake. Yläkoulussa arviointikeskustelu sisältää aineenopettajien ja/tai luokanvalvojen tapaamisia.	

Arviointikeskusteluissa käsiteltäviä aihepiirejä (vuorovaikutustaidot, työskentelytaidot, oppiainetaidot):		
1lk	2lk	3lk
Koululaisena toimiminen Koulun käytännöt: siirtymätilanteet, erilaiset oppimis- ja toimintaympäristöt ja koulun tilaisuuDET Kaverisuhteet, kiusaamisasiat Oppiainetaidot Käyttäytyminen Kevään arviointiin tutustuminen	Itsearviointilomakkeen läpikäyminen	Uudet asiat; opettajat, oppiaineet Kaverisuhteet, kiusaamisasiat Opiskelutaidot Oppiainetaidot Ryhmässä toimiminen Käyttäytyminen
4lk	5lk	6lk

Ensimmäinen numeerinen arviointi: oppiainetaidot Opiskelutaidot Vastuut: kotitehtävät, omat työskentelytaidot Toimintaan ja työskentelyyn keskittyminen Ryhmässä toimiminen Käyttäytyminen Tulevat oppiainevalinnat Kaverit, kiusaaminen	Alkaneet uudet oppiaineet Kaverisuhteet, kiusaaminen Vastuut ja velvollisuudet Käyttäytyminen, hyvät tavat Vuorovaikutustaidot; mielipiteiden ilmaiseminen, erilaisuuden sietäminen	Itsearviointilomakkeen läpikäyminen
7lk	8lk	9lk
Uusi luokka ja koulu, sopeutuminen Kaverisuhteet, kiusaaminen Ryhmässä toimiminen Työskentely: aktiivisuus, tarkkaavaisuus, vastuullisuus Käyttäytyminen	Oman työn suunnittelutaidot Itseilmaisutaidot Oppiaineissa edistyminen Päätösarvioinnin periaatteet Minäkuva, kaverit, kiusaaminen Toisten huomioiminen, oman ja toisten työn arvostaminen Käyttäytyminen Jatko-opinnot	Itsearviointilomake oppilaanohjauksen opettajan kanssa

6.13.10 Alakoulun valinnaiset ja niiden arviointi

Valinnaisten toteuttaminen alakoulussa Kajaanin kaupungissa kukin ala koulu päättää vuosittain koulukohtaisesti, tarjoaako se 3. ja 4. luokien taito- ja taideaineiden valinnaisoppiaineen musiikkia vai kuvataidetta painottaen (1h/vk). Painotusalue kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan ja merkitään väli- ja lukuvuositolodistukseen koulukohtaisen valinnan mukaisesti seuraavasti: Lisätietoja: Musiikin/ kuvataiteen koulukohtainen taito- ja taideainepainotus 1h/vk. Koulujen 5. ja 6. luokilla valinnaisuus toteutetaan Kajaanin kaupungin opetussuunnitelman arvopohjasta nousevina STEP -oppimiskokonaisuuksina, joita ovat: 1) Sosiaaliset taidot 2) Työelämätaidot ja yrittäjyys 3) Elämänhallinta sekä 4) Paikallisuus. STEP-aiheita toteutetaan vuosittain 2-4. Oppimiskokonaisuuksien arviointi toteutetaan itsearviointina tai ryhmäarviointina. Työskentelystä oppilaalle annetaan palautetta oppimiskokonaisuuden aikana. Väli- ja lukuvuositolodistuksiin oppimiskokonaisuudet arvioidaan sanoilla hyväksytty/hylätty. Todistuskaavakkeeseen se merkitään seuraavasti: Muut valinnaiset aineet: Koulukohtaiset oppimiskokonaisuudet Lisätietoja: Kirjataan koulukohtaisesti käytyjen oppimiskokonaisuuksien nimet Keskuskoulun musiikkipainotteisessa opetuksessa alakoulun valinnaiset tunnit käytetään musiikinopetukseen erillisen opetussuunnitelman mukaisesti.
--

6.13.11 Yläkoulun valinnaiset ja niiden arviointi

Yläkoulussa valinnaisten arviointi toteutetaan perusteissa ohjeistetun mukaisesti. Kukin yläkoulu tarjoaa valinnaisuutta 8- ja 9. luokilla monipuolisesti, mutta yläkoulujen välillä voi olla eroavaisuutta valinnaisten

tarjonnassa ja toteutumisessa. Syksyn 2020 aikana tarkistetaan kaikkien yläkoulujen valinnaisten tarjonta ja että tarjotut valinnaiset sijoittuvat oikein joko taito- ja taideaineisiin, syventäviin tai soveltaviin valinnaisiin ja että niiden arviointi toteutuu periaatteiden mukaisesti. Kajaanissa 8.-9. luokalla suoritettu syventävä kurssi voi korottaa, mutta ei laskea, 7. luokalla päätyneen oppiaineen arvosanaa. Jos syventävä kurssi vaikuttaa 7. vuosiluokan arvosanaan korottavasti, vahvistetaan asia arviointikokouksessa ja merkitään päättöarviointiin. Valinnaisuuden osalta on lisäksi aina huomioitava, että valinnaisuuden sekä taito- ja taideaineiden osalta opetussuunnitelman perusteiden mukainen tuntimäärä täyttyy.

Monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa opiskellut oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt sekä monialaisten oppimiskokonaisuuksien opiskelun yhteydessä annetut näytöt otetaan huomioon kunkin oppiaineen arvosanaa muodostettaessa. Oppiainekohtainen arviointi tulee suunnitella ja olla oppilaiden tiedossa jo oppimiskokonaisuuden alkaessa. Monialaisista oppimiskokonaisuuksista ei anneta erillisiä sanallisia arvioita tai arvosanoja.

Painotettu opetus	Toteutus
Mikäli koulu painottaa opetussuunnitelmassaan jotakin oppiainetta tai oppiainekokonaisuutta tai toteuttaa kaksikielistä opetusta, ovat opetuksen koulukohtaiset tavoitteet tässä oppiaineessa tai kielessä yleensä korkeammat kuin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Oppilaiden yhdenvertaisuuden vuoksi myös painotetussa opetuksessa tai kaksikielisessä opetuksessa tulee oppilaiden suoriutumista kuitenkin arvioida perusopetuksen päätyessä suhteessa oppiaineiden tavoitteisiin. Osaamisen tason määrittämisessä käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyjä päättöarvioinnin kriteerejä. Jos painotettu opetus toteutetaan käyttäen valinnaisten aineiden vuosiviikkotunteja, arviointi suoritetaan näiden tuntien osalta valinnaisten aineiden arvioinnin periaatteita noudattaen. Kaksikielisessä opetuksessa oppilaan opiskelemaan kohde- tai kielikylpykielen osaaminen arvioidaan vieraiden kielten tai toisen kotimaisen kielen A-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien mukaan. Painotetusta opetuksesta ja oppilaan suoriutumisesta siinä voidaan tarvittaessa antaa lisätietoja erillisellä todistuksen liitteellä.	Painotettua opetusta toteutetaan Lyseolla (matematiikka), Lehtikan-kaalla (liikunta) ja Keskuskoulussa (musiikki). Alla olevaan taulukkoon on kuvattu, miten painotukset toteutetaan suhteessa tuntijakoon.

	7lk	8lk	9lk
Valinnaisuus, ei vapaaehtoista kieltä tai painotusta (mahdollinen kaikissa yläkouluissa)	1h*käsityön lisätunti sijoitettuna valmiiksi, lasketaan taito- ja taide-aineisiin	2h taito/taide valinnainen + 2h muu valinnainen + 2h muu valinnainen	2h taito/taide valinnainen + 2h muu valinnainen + 2h muu valinnainen
	Oppilaan tuntimäärä 30	Oppilaan tuntimäärä 30	Oppilaan tuntimäärä 30
Valinnaisuus, vapaaehtoinen kieli, mutta ei painotusta (mahdollinen kaikissa yläkouluissa)	1h*käsityön lisätunti sijoitettuna valmiiksi, lasketaan taito- ja taide-aineisiin + vapaaehtoinen kieli (5lk alkava A2-kieli) 2h ylimääräisenä	2h taito/taide valinnainen + vapaaehtoinen kieli Jos 5lk alkava A2 -kieli, 3h Jos 8lk alkava B2-kieli, 2h + 2h muu valinnainen	2h taito/taide valinnainen + vapaaehtoinen kieli Jos 5lk alkava A2 -kieli, 3h Jos 8lk alkava B2-kieli, 2h 2h muu valinnainen
	Oppilaan tuntimäärä 32	Oppilaan tuntimäärä 30 tai 31	Oppilaan tuntimäärä 30 tai 31
Lyseo, matematiikkapainotus	1h* käsityön lisätunti + 1h matikka ylimääräisenä	2h taito/taide valinnainen + 1h matikka + 1h bg/maantieto + 2h muu valinnainen	2h taito/taide valinnainen + 1h matikka + 1h fyke + 2h muu valinnainen
	oppilaan tuntumäärä 31	oppilaan tuntimäärä 30	oppilaan tuntimäärä 30

Lyseo matematiikkapainotus ja vapaaehtoinen kieli	1h* käsityön lisätunti + 1h matikka ylimääräisenä tuntina + 2h vapaaehtoinen kieli (5lk alkava A2-kieli)ylimääräisinä tunteina	2h taito/taide valinnainen + 1h matikka + 1h bg/maantieto + vapaaehtoinen kieli Jos 5lk alkava A2 -kieli, 3h Jos 8lk alkava B2-kieli, 2h	2h taito/taide valinnainen + 1h matikka + 1h fyke + vapaaehtoinen kieli Jos 5lk alkava A2 -kieli, 3h Jos 8lk alkava B2-kieli, 2h
	Oppilaan tuntumäärä 33	Oppilaan tuntimäärä 30 tai 31	Oppilaan tuntimäärä 30 tai 31
Lehtikangas, liikuntapainotus	1h* käsityön lisätunti + 2h liikuntaa ylimääräisinä tunteina	2h taito/taide valinnainen liikuntaa + 2h liikunta + 2h muu valinnainen	2h taito/taide valinnainen on liikuntaa + 2h muu valinnainen liikunta + 2h muu valinnainen
	Oppilaan tuntimäärä 32	Oppilaan tuntimäärä 30	Oppilaan tuntimäärä 30
Lehtikangas, liikuntapainotus ja vapaaehtoinen kieli	1h* käsityö + 2h liikunta ylimääräisinä tunteina + 2h vapaaehtoinen kieli (5lk alkava A2-kieli) ylimääräisinä tunteina	2h taito/taide valinnainen on liikuntaa + 2h liikunta + vapaaehtoinen kieli Jos 5lk alkava A2 -kieli, 3h Jos 8lk alkava B2-kieli, 2h	2h taito/taide valinnainen on liikuntaa + 2h muu valinnainen liikunta + vapaaehtoinen kieli Jos 5lk alkava A2 -kieli, 3h Jos 8lk alkava B2-kieli, 2h
	Oppilaan tuntimäärä 34	Oppilaan tuntimäärä 30 tai 31	Oppilaan tuntimäärä 30 tai 31
Keskuskoulu, musiikkipainotus	1h* käsityön lisätunti on korvattu musiikilla	2h taito/taide valinnainen on musiikkia + 2 musiikin lisätuntia + 2h muuta valinnaista	2h taito/taide valinnainen on musiikkia + 2 musiikin lisätuntia + 2h muuta valinnaista
	Oppilaan tuntimäärä 30	Oppilaan tuntimäärä 30	Oppilaan tuntimäärä 30
Keskuskoulu, musiikkipainotus ja vapaaehtoinen kieli	1h* käsityön lisätunti on korvattu musiikilla + 2h vapaaehtoinen kieli (5lk alkava A2-kieli) ylimääräisinä tunteina	2h taito/taide valinnainen on musiikkia + 2h musiikki + vapaaehtoinen kieli Jos 5lk alkava A2 -kieli, 3h Jos 8lk alkava B2-kieli, 2h	2h taito/taide valinnainen on musiikkia + 2h musiikki + vapaaehtoinen kieli Jos 5lk alkava A2 -kieli, 3h Jos 8lk alkava B2-kieli, 2h
	Oppilaan tuntimäärä 32	Oppilaan tuntimäärä 30 tai 31	Oppilaan tuntimäärä 30 tai 31

6.3.12 Opinnoissa etenemisen, vuosiluokalta siirtymisen ja vuosiluokalle jättämisen periaatteet ja käytännöt

Ohje	Toteutus
Oppilas, joka on saanut vuosiluokan oppimäärään sisältyvissä oppiaineissa vähintään välttäviä tietoja ja taitoja osoittavan numeron tai vastaavan sanallisen arvion, siirtyy seuraavalle vuosiluokalle. Oppilas voi myös siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänen vuosiluokan suorituksensa jossakin oppiaineessa olisi hylätty, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti. Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen lukuvuotta koskeva suorituksensa yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppimäärään kuuluvassa oppiaineessa on hylätty. Ennen luokalle jättämistä oppilaalle tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta erillisessä kokeessa osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot. Mahdollisuuksia voidaan antaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla yksi tai useampia lukuvuoden aikana tai lukuvuoden koulutyön päätyttyä. Erillinen koe voi sisältää monipuolisesti erilaisia suullisia, kirjallisia ja muita näyttömahdollisuuksia, joilla oppilas parhaiten kykenee osoittamaan osaamisensa.	Kajaanissa oppilaalle annetaan mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot viikoilla 20 ja 24. Luokalle jättämisessä käytetään Wilman PDF-lomakkeista löytyvää asiakirjaa PoA 11§ mukainen päätös oppilaan jättämisestä luokalle.

Jos suoritushenkilö annetaan lukuvuoden koulutyön päätyttyä, luokalle jättämisestä voidaan koulutyön päättyessä tehdä lukuvuositodistuksessa ehdollinen päätös. Päätöksessä mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän osa-alueet, joiden hyväksytty suorittaminen erillisessä kokeessa on vuosiluokalta siirtymisen edellytys. Oppilas voidaan myös jättää luokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos sitä on pidettävä hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaisena. Oppilaan huoltajalle tulee tällöin varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä. Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset asianomaiselta luokalta raukeavat. Perusopetuslakiin (628/1998) tehty lisäys (477/2003) velvoittaa opetuksen järjestäjää seuraamaan oppilaan poissaoloja ja ilmoittamaan luvattomista poissaoloista oppilaan huoltajalle. Lainsäädäntö ei kuitenkaan sisällä säännöksiä siitä, että sairaudesta tai muusta syystä johtuva tietty määrä poissaoloja johtaisi automaattisesti luokalle jättämiseen tai jäämiseen. Luokalle jättämisen perusteita ovat perusopetusasetuksen (852/1998) mukaan vain hylätty vuosiluokan suoritus jossakin oppiaineessa tai yleinen huono koulumenestys.	
--	--

6.13.13 Erityisen tutkinnon suorittamisen mahdollisuudet ja ajankohdat

Ohje	Toteutus
Perusopetuksen oppimäärä tai sen osa voidaan suorittaa perusopetuslaissa ja -asetuksessa tarkoitetussa erityisessä tutkinnossa. Erityisen tutkinnon voi järjestää se, jolla on lupa järjestää perusopetusta. Erityiseen tutkintoon osallistuvan tulee osoittaa, että hänen tietonsa ja taitonsa vastaavat perusopetuksen eri oppiaineiden yleisen oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja. Ks. perusteiden kohta 6.12	Kajaanin perusopetus tarjoaa mahdollisuuden erillisen tutkinnon suorittamiseen. Erillisen tutkinnon suorittamiseksi alaikäisen oppilaan huoltaja/laillinen edustaja ottaa yhteyttä perusopetuksen tulosalueen johtajaan, joka ohjaa valvontavastuun perusopetuksen koulun rehtorille. Rehtori määrää suorituksia vastaanottavat ja arvioivat opettajat. Suorituksia vastaanotetaan neljä kertaa lukuvuodessa, syys- ja kevät lukukausien puolivälissä ja niiden päätteeksi. Suoristusten vastaanottamisesta maksetaan erillinen korvaus. Mikäli huoltaja haluaa kotiopetuksessa https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/kotiopetus olevan oppivelvollisen saavan opinnoistaan todistuksen, jossa todetaan kotiopetuksessa suoritettut opinnot ja annetaan sanallinen arvio tai numeroarvosana osaamisen tasosta, on oppivelvollisen osallistuttava perusopetuslain 38 §:n mukaiseen erityiseen tutkintoon. Kajaanissa on laadittu eri oppiaineet sisältävä <i>Opintosuoritustaulukko kotiopetuksessa (Wilman PDF-lomakkeet)</i> jota voidaan käyttää ja soveltaa kotiopetuksessa olevan oppilaan näyttöjä ja arviointia toteutettaessa.